

ISTRA

Izvršite svoje obaveze prema listu, koji vrši svoju zadaću savjesno i koji ne zaboravlja na svoje obaveze prema vama.

U ovom momentu od najveće je važnosti da je čitava naša emigracija informirana o velikim događajima. »Istra« vrši svoj zadatak.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

SITUACIJA

Posljednji tjedan abesinskog rata nije bio naročito interesantan. Vladovalo je nekako zatišje poslije prvih talijanskih uspjeha, ako se o idealnom terenu u Abesiniji uopće može govoriti. I onaj mali otpor, koji su dali Abesinci pred Adigratom i Aduom, Talijani su platili mnogim žrtvama, ma da talijanski službeni izvještaji ne javljaju o broju palih i ranjenih. Svaki pedant te zemlje, koju je branilo nekoliko stotina primitivnih Abesinaca, plaćeno je kralju. Adua je bila dugo opsjedana i Abesinci su uspjeli da je u par navrata ponovno zauзму. Dok je mogao de Bono da udje nesmetano u nju moralo je proći desetak dana. Pa ni sada nije situacija tamo sasvim čista. Zauzeće Aksuma još je karakterističnije. Talijanske su novine javljale tjeđan dana prije nego što je Aksum bio zauzet, da je talijanska vojska ušla u sveti grad. Na koncu su ga Talijani dobili tako, da nisu ispalili niti jednog hitca, zato, jer su se Abesinci povukli iz njega iz taktičkih razloga. Oni nisu htjeli dozvoliti da im Talijani bombardiraju najveću vjersku i nacionalnu svetinju, i kad su talijanske trupe vrlo oprezno ušle u Aksum dočekali su ih samo vjerski poglavice i nemoćnici, a sve što je bilo sposobno za borbu povuklo se u planine, da se spremi za konačan udar.

Zauzevši te pozicije Talijani sada spremaju ofenzivu na Makale, južno od Adigrata i već su izvršena bombardovanja u tom kraju. Mussolinijev zet Ciano i njegovi sinovi Bruno i Vittorio poduzeli su let i bombardovali nezaštićena sela. Nisu doduše imali mnogo šta da poruše i to je tragedija talijanske avijacije, koja troši skupi materijal uzalud. (Avijacija služi donekle i za gonjenje askara dezertera, koji bježe iz talijanske vojske i predaju se Abesincima). Ovih se dana očekuje, dakle, ofenziva na Makale, ali od Adigrata i Aduo to je prilično daleko i bit će to teška zadaća, već i zbog daljine i zbog neprohodnosti planina, po kojima se može samo mazgama, a i zbog toga što su dva rasa Sejum i Kasa na tom sektoru koncentrirali svoju vojsku od 200 hiljada ljudi, pa izgleda da će sada Abesinci, koji su doveli Talijane u unutarnost pristupiti oštro protudaru, a ne samo malim bitkama kao kod Aduo i da će navaliti s čitavom svojom snagom. Dodje li talijanska vojska u dolinu rijeke Takaze naći će se u sklopu planina u tjesnacima, koji su vrlo opasni i gdje se može ta vojska podijeliti, udari li se s više strana, i uništiti.

Na talijansku frontu stigao je šef talijanskog generalnog štaba Badoglio, koji kani voditi tu ofenzivu prema Makale, i po tome se misli, da će to biti velika bitka. Ali i na abesinskoj se strani sprema čak i sam negus na frontu, a ministar rata je već na putu. Očekuje se, dakle, jedna bitka, koja može biti sudbonosna.

Na drugim frontovima događaju se manje akcije. Na istočnom eritrejskom frontu kod Musa Ali nema nikakvog značajnijeg događaja, ako se izuzme, da su abesinske trupe uspjele da predju na eritrejski teritorij... Talijani tu ne mogu da napreduju uslijed teškog pustinskog terena. Oni kane odale da navaljuju na Addis Abebu i željezničku prugu Džibuti-Addis Abeba, ali do sada nisu uspjeli da naprave nikakvog značajnijeg koraka.

Isto tako i na zapadu od Aduo, u onom kutu kod engleskog Sudana, poslije jednog pokušaja prodora u Abesiniju prema jezeru Tana, napadi su prestali i ništa se ne čuje sa te fronte.

Na jugu su Talijani pokušali napredovanje s nekoliko točaka, ali su do sada postigli uspjehe samo kod Ual-uala, jer su tamo uspjeli da zaposjednu Gerlogubi i da bombardiraju neka mjesta u provinciji Oga-denu. Cilj im je napredovanje prema Hararu. Sprema se i na toj strani ofenziva, i ovih su dana izvršena jaka bombardovanja, koja navještavaju udar, ali i abesinski vojskovođe koncentrišu oko Harara jaku snagu i akcija talijanska će biti vrlo mučna. Ras Nasibu, pa zatim turski general Vehib paš, s nekim njemačkim generalima, koji su tu angažovani, organizuju protuofenzivu.

Karakteristika dosadanih bitaka je ofenziva s talijanske strane te obrana i taktiziranje s abesinske strane. Dosadani uspjesi Talijani nikako se ne smiju smatrati abesinskim porazom, pa to čak niti vojni stručnjaci ne smatraju tako, nego se u tome gleda razumno vođenje rata. Abesinci ne mogu onemogućiti strahoviti učinak moderne ratne tehnike drugacije nego da talijansku vojsku dovedu u unutarnost Abesinije, gdje će je tući teren, klima i zasjeda. I zato se slažu mnogi vojni stručnjaci, naročito engleski, njemački i francuski, u tome, da je situacija talijanske vojske vrlo delikatna.

U vezi s onime što se događa na frontovima, kad se govori o ratnoj snazi Italije, mora se uzeti u obzir i ono što se događa

KOLIKO NAŠIH FANTOV JE PADLO NA ABESINSKI FRONTI? Družine dobivaju telegrame o padlih sinovih

Gorica, 15. oktobra 1935. (Agis) Iz Julijske Krajine prihajaju zelo žalostne vesti. Takoj po velikih bitkama so začele dobivati naše družine že prve telegrame o padlih sinovih in mož ob priliki zadnjih in zelo krvavih bojev za Adigrat, Aduo in Aksum. Vojaške oblasti pošljejo namreč svojcem padlih posebne formulirane smrtnne telegrame, v katerih seveda po fašistični metodi poveličujejo te žrtve kot »caduti per la patria«, kar v nobeni meri ne more potolažiti naših mater in žena.

Kakor smo zvedeli iz gotovega vira, sta padla v teh bitkah dva Postojnčana, od katerih je eden sin znanega gostilničarja Štefina. Vojaški smrtni telegram je dobila tudi družina iz neke vasi blizu Postojne. Dalje poročajo, da so dobili take telegrame tudi že v Vipavski dolini (baje trg Vipava in okolica). V zadnjem hipu smo zvedeli, da je padlo na abesinski fronti pet fantov iz Bilj. Te vesti še niso kontrolirane in ne moremo zagotoviti koliko so resnične. Gotovo je, da niso povsem brez podlage.

Italijanski fašistični listi prinašajo obširna poročila o zmagi pri Adui, o bojih na drugih bojiščih in razne podrobnosti.

Napad in izvojevanje Aduo je izvršila divizija »Gavinana«, ki je imela svoj sedež v Firenci in je sestavljena iz 70., 81., 83. in 84. regimenta pešadije. Kot smo že obširno poročali v preteklih mesecih sestavlja te regimente zelo velik odstotek slovenskih in hrvaških fantov. Najhujše boje je imela prav ta divizija na svoji poti čez reko Mareb, na strmih in kamenitih klancih pri Daro Takle, kjer so se kakor poročajo italijanski fašistični listi, vršile zelo krvave in strašne borbe tudi na nož. Pri Adui se je bojeval 84. regiment, ki je utrpel velike zgube predno je zavzel mesto Aduo.

S fronte prihajajo poročila, ki so včasih med seboj zelo nasprotujoča, kar je razumljivo v takem položaju in zaradi različnih interesov. Tudi nesme mo pozabiti, da se pretiravajo na obeh straneh. Kljub temu pa se da vsaj približno oceniti vse vesti in si ustvariti vsaj približno sliko o položaju.

Vse neitalijanske agencije so prinesle vesti, da je bilo v bitkah na obeh straneh na stotine in celo na tisoče mrtvih. Italijani so predvsem poročali, da imajo veliko mrtvih samo Abesinci, o svoji žrtvah pa so dolgo molčali, kon-

čno so izjavili, da je padlo svega skupja 30 vojakov, od katerih je 25 askarov (t. j. črncev iz Eritreje, ki pripada Italiji) in samo 5 mož redne vojske, potem pa nekaj ranjenih in ujetih. V štiri-dnevni bitki za Aduo je sploh nemogoče da bi vojska 110.000 mož izgubila samo 30 vojakov in samo 5 vojakov iz Italije. Ze sama naša vest demantira italijansko vojaško poročilo. Na drugi strani demantirajo trditve angleški in francoski listi, ki poročajo iz Port Saida, da so plule skozi sueški kanal italijanske ladje z 800 ranjenici iz bitke pri Adui. Zopet smo upravičeni misliti, da je med temi mnogo Slovencev in Hrvatov.

Iz drugih krajev Julijske Krajine nam o tem manjkajo poročila. Bojimo pa se, da bodo vojaški smrtni telegrami prišli še v marsikatero našo vas in da bo jok, obup in strah poleg drugega gorja še večji.

Ni bila brez podlage sumnja, ki jo je ob priliki izrazil naš list, ko je Mussolini poklical kot prvo pod orožje baš tisto divizijo, pri kateri je največ naših ljudi, da jo bo znal tudi kot prvo poslati v ogenj.

2.000 TALIJANSKIH RANJENIKA PREVEZENO JE NA RODOS

Na Rodosu i po ostalom Dodekanezu Italija je osnovala bolnice kako ne bi ranjenike morala prevažati u Italiju, što bi demoralisalo narod.

Do sada, po stranim novinskim vijestima, na Rodosu se nalazi oko 2000 talijanskih ranjenika. To su oni koje se moglo prevesti, a nisu uračunati teži ranjenici i oni koje je bilo nemoguće evakuirati sa fronta i iz bliže pozadine.

U Italiji narod ne zna za sve to. Po službenim izvještajima i novinskim komentarima u Italiji izgledalo bi da abesinske puške uopće ne ranjavaju, a noževi da ne režu. Narod se, međutim, ne daje prevartiti, jer je svima još dobro u sjećanju prošli rat kada se na pr. istog dana kada je bio onaj strahovit poraz kod Kobarida javljalo kako talijanska vojska bez zapreka napreduje.

USODA BOLNIKOVA, KI SE VRAČAJU IZ AFRIKE

Gorica, oktobra 1935. (Agis) — Pred kratkim se je vrnilo iz Afrike pet delavcev, ki so oboleli radi malarije. Ker so preveč govorili o Afriki in obveščali do-

mačine o usodi njih svojcev, ki so tamkaj, so jih oblasti kmalu zaprle. Že po prvih transportih bolnikov so namreč nastavili v pristaniščih v katerih pristajajo ladje veliko število raznih policijskih zaupnikov, ki imajo nalogo, da opozarjajo vračajoče se o čem smelo govoriti. Že takoj ob vstopu na domača tla jim prepovedo govoriti o vsem slabem, kar so doživeli oni in njihovi tovariši. Teh pet delavcev, ki se niso strogo držali zapovedi, je torej doletelo kljub boleznim še to, da so morali v ječo.

DOSLEJ JE UMRLO 179 DELAVCEV

Fašistovski »Azione coloniale« prinaša nove podatke o stanju delavstva v vzh. Afriki. Do sedaj je umrlo 141 delavcev za raznimi boleznimi, ki so si jih nakopali pri delu v vroči Abesiniji. V pretečenem tednu jih je umrlo nadaljnjih 38, kar znaša skupaj 179. To pot je omenjeni list prinesel le seznam imen, ni pa povedal za katerimi boleznimi so umrli.

VELIKE SKUPŠČINE PROTI VOJNI

Trst, oktobra 1935. (Agis). Italijanski antifašistični listi med njimi »Giustizia e liberta« in posebno »Difesa« poročajo o velikih sestankih in skupščinah, ki se vrše povsod proti vojni sploh in pa posebe proti fašistični ekspediciji v Afriki. Od vseh strani prihajajo na omenjene časopise poročila in resolucije, v katerih ostro obsodijo fašistično politiko Italije.

u diplomaciji. Italija je u Zenevi osuđena kao napadač i sad se protiv nje organizuju ekonomske sankcije, koje predviđaju Paki Društva naroda. Ne samo oružje i municija, nego ni ostala roba ne će se smjeti više uvažati u Italiju, a niti će se smjeti primati talijanski izvoz. Te mjere poduzimlju se, da bi se Italija oslabila i da bi se prisilila na obustavljanje rata u Africi. Sve države članice Društva naroda pristale su na privredne i finansijske sankcije (obustava kredita i svake finansijske veze s Italijom.) osim Madžarske i Austrije. Znači da je Italija u privrednom i finansijskom pogledu izolirana i da će to djelovati na njezin ratni uspjeh. Ona će doskora ostati bez sirovina potrebnih za vođenje rata i naći će se u neizdrživom položaju.

Ako ove prve privredne i finansijske sankcije ne bi donijele željene rezultate u kratko vrijeme, pomišlja se na temeljitu blokadu Italije, tako da ona ne bi mogla nabavljati ništa niti od onih država, koje nisu u Društvu naroda. Blokirala bi se talijanska obala, tako da bi bio onemogućen promet morem s Italijom. Jedna daljnja mjera bilo bi zatvaranje Sueskog kanala. U tom slučaju mogli bi nastati zapletaji na Sredozemnom moru.

A već je i sada na Sredozemnom moru stanje vrlo napeto i nije isključeno, da bi i same sankcije, koje izazivaju najveće ogorčenje fašizma, mogle izazvati sukob između Italije i Engleske. Britanska flota je spremna i izgleda da rat na moru nije daleko. Taj rat ne bi bio lak niti za Britaniju, ali Italija bi se našla u takvoj situaciji, da bi se nakon kratkog vremena morala povući iz Abesinije, jer ne bi mogla da izdrži tamošnji rat bez veze s maticom zemljom i bez transporta, a naročito, ako iziđe Francuska u pomoć Engleskoj, Italija bi mogla doživjeti strahoviti poraz.

Za sada je držanje Francuske još nejasno, ali ovih dana se između Pariza i Londona vodi diplomatska bitka, koja može da se smatra odlučnom. Englezi su nastupili energično i pozivaju Francusku, da se izjasni definitivno da li je uz Italiju ili uz Englesku. Francuska je doduše glasovala u Zenevi za privredne sankcije, ali se boji angažovanja u vojničkoj akciji protiv Italije. Sad se čeka to razjašnjenje. Ako se Francuska prikloni sasvim Engleskoj, onda se ne bi trebalo bojati svjetskog rata, jer u tom slučaju ne bi Njemačka intervenirala. O držanju Francuske ovisi dakle svjetski mir i brzina talijanskog poraza.

ske oružje, a je zadala konec Crispijevi diktaturi u Italiji. Tudi nova afriška avantura bo končala s še većim vojaškim polomom in polomom fašistične politike, pomeni smrt fašizma. Mi vemo, da sovražnik italijanskega naroda ni abesinski narod, ampak le fašizem in samo fašizem.

Tudi v Španiji je zlasti levica obdržala ogromno zborovanje v raznih mestih proti fašizmu in vojni. Teh zborovanje je bilo preko sto. Edino v Madridu je, sedanja vlada prepovedala tako zborovanje, češ, da bi se s tem izvajal ilegalni pritisk na Društvo narodov. Vendar pa so ga obdržali kljub temu z edinim govorom pod naslovom »Za rešitev Društva narodov«.

O zborovanjih, ki se vrše v Angliji in ki so zlasti številna ne bomo poročali. Tudi v ostalih državah, ki v zadevi sami niso neposredno prav nič prizadete, se obsoja postopanje proti nedolžnemu abesinskemu ljudstvu, kar poleg vsega ograža brišimovičeva ul. 9, Zagreb.

današnji mir v Evropi in grozi z največjim polomom.

800 RANJENIH V BORBI PRI ADUI

»Morning Post« z dne 14. t. m. javlja iz Port Saida da so prišle tja italijanske ladje iz Eritreje »Belvedere« in »Sardigna«, ki imata na krovu 800 ranjenecv iz bojev pri Adui. Ranjence bodo ladje prepelale na Dodekanez, kjer se nahajajo velike vojaške bolnice. Gotovo je med temi ranjenici velik odstotek naših fantov. — (Agis).

ABESINSKA BOJIŠTA

Talijanska vojska navaljuje na Abesiniju na tri fronte. Jedna se proteže između Aksuma, Aduo i Adigrata, drugoj je svrha zauzeti jedinu abesinsku željeznicu, pa je uperena prema brdu Musa Ali, treća, i to najvažnija, rasprostire se u pustinji Ogaden

ŠTO ĆE BITI KADA PADNE FAŠIZAM?

DA LI ĆE BITI MOGUĆA
KOMUNISTIČKA, SOCIJALISTIČKA
ILI VOJNA DIKTATURA U ITALIJI,
KADA PADNE FAŠIZAM?

Čehoslovački list »Pravo Lidu« (Prag), glavni organ čehoslovačke socijalno-demokratske stranke, donosi u broju od 12. oktobra dopis iz Pariza, u kome kaže:

Posljednji pokušaji, koje čini Mussolini preko koruptivne pariske štampe, da otkloni sudbinu, koja mu prijeti, jeste to: Pazi, kaže Mussolini preko ove štampe, da sankcijama protiv Italije ne izazovete moj pad. Jer samo ja lično držim u Italiji mir. Ako ja padnem, srušit će se cio režim i Italija će dospjeti u vrlog komunističke revolucije. Pitanje je, da li će susjedstvo crvene Italije, koja će se nalaziti u konvulziji socijalnih potresa, biti milije buržoaskoj Francuskoj i Engleskoj, nego moja vlada, koja daje sve garancije buržoaskog režima.

Ovaj argument, koji se ponavlja iz dana u dan u više raznih formi, pokazuje ujedno i slabost fašizma. Fašizam je godinama tvrdio, da odgovara duhu talijanske historije, da je popularan, da se naslanja na simpatije i saglasnost velike većine naroda. Sada priznaje, da je sav zavisen od ličnosti svoga stvaraoča i vođe. Dovoljan je samo jedan veliki poraz i fašizam će se srušiti zajedno sa svojim Duceom.

Šta će se dogoditi, kada se pod pritiskom sankcija fašizam stropošta? Od svih mogućih hipoteza najmanje je vjerovatna baš ona, kojom prijeti Mussolini. U Italiji neće nastupiti ni komunistička, a ni socijalistička revolucija, ako Mussolini uskoro padne sa svojom vladom. Ako se i pored očekivanja rat u Abesiniji i sankcije u Evropi protegnu na duže vremena, onda naravno nije isključeno, da bi nastupila politička i psihološka situacija slična situaciji u Rusiji u 1917. godini. Međutim u ovom času nema psihološkog preduslova za radničku revoluciju u Italiji, a ne treba da se krije, da ni socijalisti, ni komunisti nemaju u Italiji tako organizovanu mrežu pristalica, kakve mase privrženika, koji bi bili riješeni na sve, da bi mogli da dignu revoluciju s nadom na uspjeh u momentu, kada fašistički režim ispusti vlast iz ruku.

U diplomatskim krugovima u Ženevi, a naročito u engleskim, mnogo se za vrijeme zasjedanja Društva naroda razmišljalo o mogućnosti neke kraljevske diktature kao prelaznog režima, dok se Italija ne bi vratila tamo, otkuda je izašla 1922. godine. Ako se ne varamo, ispitivan je pomoću nekih aristokratskih porodica teren u Parizu i Londonu, — upravo onako, kao što ga je Mussolini i sam ispitivao u ovim prijestolnicama, prije nego što se riješio na odlučni korak. Da je lično zabranio svako spominjanje kralja i dinastije u listovima i što se riječi »Evropa li Re«, »Živio kralj«, koje su pisane na zidovima ili na koveratama pisama, smatraju za izazovne i kažnjive. Mussolini se svakako boji ove opasnosti. Pitanje je samo, da li bi Italija izdržala ovaj novi obrt na prijestolju Dinastije se mnogo puta pokajala zbog ove griješke, nikad nije imala dovoljno odevnosti da se postavi protiv fašizma sa potrebnom odlučnošću. Poslije Matteottijeva ubistva pružala je nade opoziciji, da će se postaviti iza nje, ali je napustila, kada je došlo do gustog. Izneverila se i vrlo umjerenim liberalima, kada su je zaklinjali, da se vrati ustavu, i bez riječi je gledala, kako izvanredni sud šalje ove njene posljednje vjernike u tamnicu na mnogo godina. Izgleda, da je dinastija iscrpila sav politički kredit u zemlji — a taj je bio nekada veliki — i da će sudbina fašizma biti ujedno i njena sudbina, ako ne sada, onda vrlo skoro. Diktatura, koja bi se naslanjala samo na kraljevski autoritet, nesumnjivo ne bi dugo trajala.

Govori se također i o vojnoj diktaturi, često puta u vezi sa neophodnošću kraljevske diktature. Međutim trebalo bi da se zna, u kolikoj mjeri je vojska umjela da očuva svoju nezavisnost od režima. Između njenog vodstva i fašističke vlade bilo je nesuglasica, koje su prodirale i u javnost još otprilike prije deset godina. Mussolini je međutim svakako iskoristio nekoliko godina svoje apsolutističke vlasti za to, da na važna mjesta postavi svoje ljude. Ne zaboravljajmo ni na to, da će vojska postati vrlo nepopularna, ako ne dobije neku veliku pobjedu. Talijanski narod ne bi mogao da podnosi diktaturu vojske, koja nije bila kadra ni Abesince da savlada. Međutim samo se u slučaju poraza talijanske vojske u borbi može govoriti o padu režima. Ako pak vojska pobijedi i preko očekivanja u Abesiniji, to će povećati prestiž vladin.

Uostalom ne vjerujemo, da će se u Italiji poslije neke prelazne diktature sve vratiti krotkom konstitucionalnom liberalizmu od 1922. godine. Trinaest godina fašizma nije proteklo bez traga. Stare stranke su razjurene, cijela osnovica političkog života je izmijenjena. U Španiji je diktatura trajala samo 7 godina, bila je nesrazmjerno blaža nego u Italiji, stranke su tamno bile slabije nego u Italiji, pa ipak nije bio moguć jednostavan povratak starom ustavu, kada je to kralj želio. U toliko manje se može očekivati, da će se talijanski narod zadovoljiti samim povratkom ustavu, prema kome je bio još od 1922. godine tako raznodušan, da ga je gotovo bez borbe prepustio na milost i nemilost fašizmu.

Dakako, 13 godina tiranije naučilo je Italiju da shvati, da normalni ustavni ži-

TALIJANSKI ANTIFAŠISTI OKUPLJENI U ŽENEVI, PROTIV RATA U ABESINJI

REZOLUCIJA DONESENA NA ŽENEVSKOM SASTANKU

U Ženevi su se sastali predstavnici talijanskih antifašističkih stranaka i grupacija u emigraciji na dan 6. oktobra, pa su tom prilikom prihvatili proglas, koji upućuju svim Talijanima i netalijanima, prijateljima i protivnicima, narodima i vladama. Taj proglas, koji ima četiri točke, glasi:

I. Rat u Abesiniji, koji je poveđen u znak otvorene povrede Pakta Društva naroda, predstavlja avanturu jedne diktature koja se nalazi u stanju očajanja. Ova diktatura očajnički traži u vojničkom pohodu onaj politički uspjeh koji joj je do danas manjkao, kao i izlaz iz neizdržljive ekonomske i finansijske situacije, koju je sama stvorila.

Talijanski narod ne želi ovaj rat. U Italiji ne postoji slobodnom voljom građana izabrani parlament. Već 9 godina ukinute su tamo sve lične slobode, kao i sloboda štampe i sloboda zbora i dogovora. Zločinačka propaganda sistematski zavarava talijanski narod.

Pod ovakvim uslovima talijanski narod ne može biti odgovoran, ni politički ni moralno, za ovaj rat. Njega nikad neće moći da pozovu da odgovori finansijskim obavezama koje će diktatura zaključiti da bi mogla pokriti izdatke oko jedne ekspedicije koja je apsurdna i politički i privredno i vojnički.

Neprijatelj talijanskog naroda nije Abesinija, već je to ova diktatura, koja ga i ponižava i iscrpljuje, koja ga usamljuje i korumpira.

II. Postoji jedan talijanski problem: to je problem koji ima korijena u prirodnom siromaštvu nacionalne teritorije. Riješenju ovoga problema mora se pristupiti. Riječi koje su tu nedavno, priznavajući opravdanost ovog proble-

ma, izgovorili neki engleski i francuski državnici, predstavljaju obećanje dato talijanskom narodu.

Ali ovaj problem ne može biti riješen putem imperijalističkih avantura. Njegovo riješenje treba tražiti, kako za Italiju tako i za druge narode koji se nalaze u sličnoj situaciji, u jednom sistemu međunarodne saradnje koja bi imala za cilj da osigura blagostanje i nezavisnost svima narodima.

III. Pred ovom monstruoznom i nepotrebnom žrtvom tolikih mladih života, koju svijesno prinosi jedna diktatura koja traži izlaz, političke grupe Ženeve nanovo svečano izjavljuju, u ime zakona Čovjeka, — koji nikad ne zastarjeva, — da niko nema prava da od građana zahtjeva da žrtvuju svoje živote, osim u slučaju kada to traži odbrana slobode i samostalnosti zemlje koju ugrožava strana, neopravdana i stvarna najezda.

IV. Uvjerene da u Društvu naroda klija sjeme koje obećava da urodi većom pravdom i pravim mirom među narodima, uvjerene da su mir i sloboda dva nerazdvojiva izraza, sa puno pouzdanja da će ih potpomoći javnost svih zaista slobodnih naroda, političke grupe u Ženevi izražavaju svoju punu vjeru, da narodi i vlade neće učiniti griješku da moralno i materijalno pomažu današnjoj diktaturi, da joj pomažu baš u času kada se ona nalazi na rubu propasti do koje je došla svojom nesposobnošću, svojim vlastitim krivicama. Takva pogriješka bila bi kobna za Društvo naroda, za evropski mir, za talijanski narod, a i za buduće prijateljstvo između talijanskog naroda i onih koji ovu griješku budu učinili.

ANTIFAŠISTIČKE „SANKCIJE“

Kako predstavljaju antifašisti svoju akciju

Zadnja »Giustizia e Libertà« donasa uvodnik pod naslovom La nostra sanzione (Naša sankcija). Prenašamo par stavaka iz toga uvodnika radi onih naših čitatelja koji nisu u mogućnosti da prate antifašističku štampu.

»Pred fašističkim napadom na Abesiniju tako cinički pripravljenim i opravdanim, crvenimo se kao ljudi, a buni- mo se kao Talijani. Bunimo se zato što hoćemo da ostanemo vjerni onom univerzalnom shvaćanju domovine i humanosti koje je bilo i shvaćanje naših očeva — ljudi Risorgimenta.

Nikakva himbena i kukavička solidarnost neće nas prisiliti na šutnju. Družici vehementno naš glas protesta mi služimo domovini. Jednoga dana kada naš narod bude mogao da se slobodno izrazi, bit će nam zahvalan što smo uzeli na sebe svu odgovornost i što smo govorili u njegovo ime.

Ne — u Abesiniju nije ušao talijanski narod. U Abesiniju je ušao fašizam koji za sobom nosi sto hiljada omladine, koja je polovicom egzaltirana, a polovicom prisiljena da ide. Fašizam je ušao u Abesiniju sa De Bonom na čelu, sačesnikom Duminia, ubojice Matteottia.

Fašizam, u svojim posljednjim trzajima, vraća se svojem porijeklu. Izašao iz rata, upada u rat.

Diktator može da likuje. Rat; »lijepi rat« i »rat koji postavlja čovjeka pred samog sebe« je došao. Neka umiru od bombi žene, starci i djeca. Neka se razaraju nevinna sela. U ludjačkoj borbi prsa o prsa ljudi kidaju ljude, sa pjenom na ustima i bodežom u ruci. Ali ti nesretnici neće sigurno vikati »duce — duce«; zaurlati će urlikom razdiranog čovječanstva zazivajući majku.

Zašto Mussolini ne otpuše lično u rat? Zašto ne slijedi primjer svoga protivnika? Vrlo je komodno teorizirati o ratu u svescima enciklopedije Treccani, ili iz palazzo Venezia sa stražom na vratima i redom zvonaca na stolu.

Ali — i ako Mussolini ne ide u rat; rat dolazi u palazzo Venezia. Jučer je diktator dobivao shvalospjeve, sutra će dobiti sasna nešto drugo.

Spominjući ženevske sankcije prelazi na unutarnju situaciju, i nastavlja:

»Dok će se unutarnja situacija progresivno pogoršavati radi rata, inflacije i izolovanosti, aktivne manjine će imati vremena i mogućnosti da se organizuju; imat će vremena da narodu osvijetle stvarnost sakrivenu oblacima službene propagande, a odmah za moći će da pređu odlučno na djelo.

Od civilizovanog svijeta, od međunarodne radničke klase, od Ženeve, mi

ima svoja preimućstva. Baš je Matteotti rekao, da vrijednost slobode upozna tek onaj, ko je izgubi. To je, do izvjesne mjere garancija, da će svaki režim, koji nastupi poslije pada fašizma, biti u prvom momentu primljen s osjećajem velikog olakšanja i da se zemlja neće baciti u neku anarhiju, baš zato što će se bojati, da se fašizam ne bi osvijestio. Ovaj prvi osjećaj radosti zbog

tražimo samo jednu stvar: neka budu intrasigentni u obrani prava. Neka se pod nikakvim izgovorom ne dozvoli rat i eventualna ratna osvojenja. Neka se ne dozvoli Mussoliniju da izmakne iz klijestiju u koje se zatvorio. Ostalo ćemo učiniti mi Talijani.

Mi moramo osloboditi zemlju — Italija mora da se oslobodi. Ako bi fašizam imao da padne jedino radi vanjskog pritiska, dočekali bismo vrlo žalosne dane.

Pasivno i kontemplativno rušenje je besplodno — ono je impotencija. Akciju hoćemo!

Propast fašizma mora biti za Talijane osvojena pobjeda u otvorenoj borbi i u ime novog svijeta koje se ocrtao u ove zadnje godine preko jedne junačke avanture.

Tako Talijani pišu danas o fašizmu. Za njih postoje dva problema:

1. hoće li fašizam srušiti Ženevu;
2. hoće li fašizam srušiti sami Talijani.

Mogućnost da bi fašizam mogao ostati i nadalje na kormilu oni isključuju.

DUŽNOST ANTIFAŠIZMA

»Giustizia e Libertà« donasa sljedeći proglas potpisan od Revolucionarnog komiteta i od Jedinstvene akcije:

»Protest protiv rata je dužnost, ali još veća je dužnost raditi na tome da rat prestane i diktatura padne.

Zadaća je antifašizma da djelom dokaže kako je ovaj rat napadački i da je taj rat antitalijanski; treba se boriti ne samo sa stanovišta negacije rata, već i sa stanovišta ustanka i obnove.

SKUPOĆA

Konsekventna posljedica rata je skupljanje svih predmeta, svakidašnje potrebe, što se u Italiji već primjećuje. Izuzevši cijene voća i vina, danas, su cijene u Italiji za 50% više nego u srednjoj Evropi. Skaču cijene hleba, cijene mesa i masti, cijene tekstilnih produkata, ukralo svega. Talijanski radnici, koji su vrlo rđjavo plaćeni i koji rado dnevno deset do dvanaest sati, uskoro neće moći kupiti ni dovoljnu količinu one skromne hrane, polente, makarona i vina, čime se pretežno hrane. Skromnost i trezvenost tih rđjavo plaćeni i koji rade dnevno deset uždasa i objašnjava i dugo trajanje režima, koji svojim pristalicama nameće tolike terete. Posljedice ratne avanture najviše na svojim leđima osjeća talijanski radnički proletarijat. (»Česke Slovo« — Prag).

slobode, ako ne građanske, onda bar čisto čovječanske, ne može da traje vječno. Dinastija, vojska, stari liberalizam iz ustavnog vremena prije fašizma dovoljni su jedva samo za prelaz. Talijanski narod će zatim biti uskoro postavljen pred pitanje, kako da organizuje svoju državu i socijalnu egzistenciju i kojim pravcem da orijentise svoju budućnost.

OZBILJNO RASPOLOŽENJE U ITALIJI

KRALJ I RAT U AFRICI

»Tidens Ten«, norveški list, od 4. oktobra, donosi pod gornjim naslovom treći dopis svoga specijalnog korenspondenta iz Rima, J. S. Jonasena:

»Rim je primio vijesti o marširanju talijanskih trupa i zauzeću abesinske teritorije sa istom sumornom ozbiljnošću, kao što je primio poziv na okup fašista. Sve je mirno na površini ali vlada uznemirenost u pogledu onoga što može doći.

Raspoloženje je ovdje sumorno i nesigurno. Mi živimo u vrlo velikom naponu svakoga dana. Već je zavedena štednja u uglju i žitu, što je prvi predznak da su mjere štednje stupile u dejstvo. Englezi su naročito nervozni i napuštaju Italiju u sve većem broju.

Veliku je senzaciju izazvala vijest da talijanski kralj nije bio u Rimu prilikom poziva na okup fašista, već je bio otputovao u svoju rezidenciju Rosone. To se objašnjava kao da je on bio protivnik cijelov ovoj velikoj mobilizaciji.

ŠTA ABESINSKI POHOD ZNAČI ZA ITALIJU I DA LI GA ONA MOŽE IZDRŽATI?

Švicarski list »Journal de Geneve« od 7. oktobra, u članku »Na stazama rata«, kaže da za uspješno vođenje rata nije dovoljno raspolagati samo materijalom i ljudima, već da su potrebni i novac i sirovine, a novac utoliko više ukoliko su sirovine rjeđe. Danas ni za koga nije tajna da je Italija potpuno iscrpjela i svoju državnu blagajnu i novčana sredstva svoga stanovništva. — Zato je jasno da Italija u ekonomskom pogledu ne može dugo izdržati jedan ovakav rat, koji zahtjeva i velike transportne izdatke i znatne količine onih sirovina koje Italija nema u zemlji.

Ni u čisto vojničkom pogledu nije situacija za Italiju mnogo bolja. I pored toga što abesinska vojska i ne postoji u pravom smislu riječi ona ima tri veoma korisna pomagala: klimu, topografiju zemljišta i udaljenost nasele u kojima žive hrabri ratnici. Ko poznaje prilike u Abesiniji tome je jasno da će talijanske trupe naići tamo na teškoće koje je Evropljanima teško da podnose.

NEIZBJEŽIVA KATASTROFA TALIJANSKIH FINACIJA

Članak u listu »Economist«

Jedan od najvažnijih i najautoritativnijih finansijskih listova na svijetu engleski »The Economist« donosi 5. oktobra članak o finansijskoj krizi Italije. U tom članku se veli:

»Posljednji službeni izvještaji osvjetljuju na značajan način ekonomsku situaciju Italije. Banca d'Italia neprekidno sve više izdaje, a sve manje prima. Zlatna rezerva koja je iznašla koncem decembra 1933. god. 7.092 milijona pala je na 5.057 milijona do 10. augusta. Od tada je ta rezerva padala rapidno i neprekidno tako da sada iznaša 4.334 milijuna lira. Koncem jula zlatno pokrće je iznašalo 40 posto, a 20. septembra je već palo na 29.46 posto.

U isto vrijeme indeks cijena en gros (uzimajući indeks od 18. septembra 1931. za bazu od 100) je poskočio od 85.5 koliko je iznašao u februaru na 103.4 u septembru.

Rapidno opadanje zlatne rezerve i inostranih valuta dovadja u pitanje da li bi Italija uopće mogla dobiti kredita u inostranstvu.

Opća posljedica toga bi bila ta da Italija ne može nikako platiti svoj uvoz jedino bi to mogla izvozom, prihodima od turizma i prihodima koje šalju emigranti«, zaključuje »Economist« taj članak.

Da — ali iza toga članka su došle sankcije. Nema više prihoda od uvoza (ili vrlo malo), od turizma će prihodi spasti na nulu, jer turisti ne idu u zemlju kojoj prijeti blokada i revolucija, a emigranti će radje čuvati sigurne dolare i funte u američkim i engleskim bankama, nego da ih pretvaraju u nesigurnu liru kojoj se zlatno pokrće svakim danom tal kao voštanica kraj vatre.

NITI TALIJANSKE LIRE SE NE MOGU NOSITI U ITALIJU, JER TO ZABRA- NJUJE — ITALIJA

Jedan dekret fašističke vlade od 8. oktobra zabranjuje svakome ko ulazi u Italiju da donese sobom više od 2000 lira. Međutim su hotelski bonovi dozvoljeni neograničeno.

To znači da fašistička vlada nema vjere u svoj vlastiti novac. Voli hotelske bonove nego liru, jer hotelski bonovi se naplaćuju u stranoj moneti kod međunarodnih turističkih agencija.

LJUDJE SE BOJIJO KATASTROFE LIRE!

Gradbena delavnost u mestu Gorici je zelo poskočila. Izdanih je bilo 372 gradbenih dovoljenja, kar je za Gorico ogromno. Javnih del pa je na Goriškem malo.

PROSTOVOLJCI

Prostovoljno se vpišuju za ekspediciju u Abesiniju tudi srednješolci in akademiki. V Gorici se vpišuju v univerzitetni bataljon mitraljezarjev. Vsi bodo postali častniki.

MUSSOLINI SE JE BORIO PROTIV RATA U LIBIJI

Tako vam je nekoč bilo

1908 godine je Italija preduzela ofenzivu u Libiji. To je bio isto tako kolonijalan imperijalistički rat, kao što je i sadašnja fašistička ekspedicija u Abesiniju. Tada su u jednom rimskom kinematografu prikazivali film s odlaskom talijanske vojske na bojni polje. Dio publike, koja rado gleda rat, ali u rat neće, aplaudirao je oduševljeno i rodoljubivo. Najednom se čuo oštar zvuk iz publike i jedan razjaren mladić je ustao i održao oštar govor protiv rata, nazvavši ekspediciju u Libiju imperijalističkim ratom. Rodoljubiva publika, koja nikada u rat ne ide, pala je u jareost i mladića je premlatila. Mladić je uhapšen i u policiji je izjavio da se zove Benito Mussolini. Poslije toga je u socijalističkom listu »Avanti!« napisao, da će se i dalje boriti protiv šovinizma i imperijalizma i buniti radnike protiv rata.

Sada Mussolini vodi imperijalistički rat protiv Abesinije, koji je uzbunio čitav svijet. Samo je u Italiji tišina. — Pred 27 godina su Mussolini i stotine hiljada drugih Talijana mogli slobodno govoriti i pisati protiv rata. — Tada je vladala građanska sloboda, danas Mussolinijeva diktatura. Tako se vremena mijenjaju.

JOZEFINA BAKER POMAŽE MUSSOLINIJA

»Crna venera« za Talijane protiv Abesinaca.

Talijanski listovi donose na istaknutim mjestima vijest iz Pariza o jednom novom ratnom uspjehu. Glasovita »crna Venera«, Josefina Baker koja se sada producira u Casinu u Cannesu intervjuirana od jednog redaktora pariškog »Journala« izjavila je, da će uputiti manifest svima crncima svijeta, da se stave na stranu Italije a protiv Negusa. Bakerica, koja se upravo vratila s jednog putovanja po Italiji, izjavila je, da se smatra osvojenom od ličnosti Mussolinija, kojega je slušala govoriti s balkona palače Venezia. Svoju izjavu zaključila je »crna Venera« u borbenom raspoloženju i rekla, da će u proglasu, što će ga uputiti na crnce čitavog svijeta, reći:

»Ja, Vaša sestra, slušala sam Mussolinija. Ako ustanete protiv njega, to ne ćete pružiti pomoć Vašoj rasi nego naprotiv rasi trgovaca robljem, koje veliki Talijan hoće da uništi. Bude li potrebno, poći ću ja sama svijetom i rekrutirati ću čitavu jednu armiju za njega...«

U ratu s Abesinijom Talijanima nije na odmet ni pomoć Josefine Baker, pa nije čudo, da i ovakve stvari donose u talijanskoj štampi, koja je ranije Bakericu napadala, krupnijim slovima...

ITALIJA SE UTRJUJE NA JADRANSKEM MORJU

Londonški list »Exchange Telegraph« poroča iz Aten, da se zadnje dni vršio pogajanja med Italijanskim i albansko vladom za sporazum, na podlagi katerega bi bilo moguće utrditi vso albansko obalo u otranski cesti. S tem bi dobila Italija dejansko v svoje roke nadzorstvo nad izhodom iz Jadranskoga morja. Albanija je kot protiuslogo zaposlila za posojilo v znesku 60 milijonov zlatih frankov (180 milj. Din) in je izjavila, da bi bila celo pripravljena vso svojo obalo od Chimere do Valone utrditi. Posebno važnost bi položila na oni del svoje obale, ki je ravno nasproti italijanskemu otoku Saseno. Utrdbe bi gradili albanski domačini pod vodstvom italijanskih vojaških izvedencev in inženjerjev. Otrantska cesta je vsega 50 kilometrov dolga. Italija bi v primeru da bi se imenovana pogodba uresničila, lahko vsak trenutek zaprla vhod v Jadransko morje in kontrolirala tudi vsak izhod iz njega.

TALIJANSKI DRŽAVLJANI U FRANCUSKOJ NE MORAJU DA IDU U TALIJANSKU VOJSKU

Internacionalna štampa je bila donijela vijest da na osnovu neke Laval-Mussolinijeve konvencije moraju svi talijanski državljani koji se nalaze u Francuskoj, a vojni su obveznici, otići u Italiju u vojsku i u rat.

Na intervenciju Talijanske lige za prava čovjeka zatražio je francuski zastupnik Guernet razjašnjenja u tom smislu od Lavela. Laval je izjavio da takova konvencija ne postoji i da Francuska neće i ne može prisiliti Talijane da idu u Italiju u vojsku.

Sve emigrantske organizacije su upozorile na to Talijane u Francuskoj, jer su fašistički konzuli vršili presiju na talijanske radnike pozivajući se na tu konvenciju, te su tako uspjeli da nekoga otpreme kao »dobrovoljce« u Abesiniju.

OBSODBE ZARADI BEGA ČEZ MEJO
Pred goriškim sudišćem se je vršil proces proti 46letnomu Josipu Erzetiču iz šmartnega pri Kojskem v Brdih. Bil je obtožen, da je brez potnega lista odšiel čez mejo. Otsodili so ga na 2 meseca zapore iz 2000 lir denarne kazni.

Naslednjega dne pa so šmartinski karabinjerji prijavili sudišću zaradi bega čez mejo še njegovo sovaščanko 23letno Ido Bosjanovo.

ODLAZAK TALIJANSKIH OPTANATA IZ JUGOSLAVENSKE DALMACIJE U ABESINIJU

Split, 14 oktobra. Dne 13 oktobra 16 talijanskih optanata iz Splita otputovalo je parobrodom »Morosini« za Italiju, odnosno za Abesiniju. Među njima nalaze se dva brata Riboli, dva brata Lunazzi, Bruno Biluš, Savo, Nani i drugi. Oni za sada odlaze u Rim gdje će biti u »Legione Tevere«.

Iz Splita se je ranije bilo javilo 36 dobrovoljaca. Većem broju još nije stigao poziv, a mnogi su pak zatražili odgodu dok ne urede poslove kod kuće (?) Tako ih je od 36 otputovalo samo 16.

Prije odlaska svi dobrovoljci bili su pozvani u talijanski generalni konzulat gdje ih je talijanski generalni konzul počastio i tom prilikom im održao dugi patriotski govor.

Na ispraćaju ove partije dobrovoljaca bili su prisutni članovi njihovih obitelji i jedan dio talijanske kolonije na čelu sa talijanskim generalnim konzulom.

ODLAZAK DUBROVAČKIH DOBROVOLJACA ZA ABESINIJU

Dubrovnik, 13 X. Danas su otputovala iz Dubrovnika devetorica talijanskih podanika među kojima i braća Kalin i Angelo Dell'olio, te Mauro i Kalaro Dileo za Sabaudiu, novo mjesto podignuto na isušnim močvarnim poljanama kraj Rima. Oni će tamo stupiti u »Legione Tevere«, koja stoji pod komandom direktora za Talijane u inostranstvu g. Piera Parini.

Na ispraćaju ove prve partije dobrovoljaca bila je prisutna čitava dubrovačka talijanska kolonija na čelu s g. konzulom Carlom conte Staffetti.

TALIJANSKI DEZERTERI U AFRICI I U EVROPI

Talijanska emigrantska štampa javlja da je u Jugoslaviju prebjeglo do sada oko 4000 (četiri hiljade) talijanskih vojnika i vojnih obveznika.

U Abesiniji, na frontu dezertiraju Askari, talijanski kolonijalni vojnici. Oni dezertiraju i bježe u Abesiniju s oružjem, kao s puškama i mitraljezima, a jedan cijeli bataljun ratnog sastava utekao je ovih dana s mitraljezima, poljskim topovima i jedan lakim tenkom. Talijanski aeroplani su ih progonili i pucali na njih, ali oni su ipak uspjeli da se prebace k abesinskoj vojsci gdje su bili dočekani velikim veseljem.

Abesinci agitiraju među kolonijalcima sa parolom: »Ujedinite se s vašom abesinskom braćom; ne pomažite Talijane koji hoće da stvaraju od nas rob-
lje«. Te parole, kako se čini, imaju uspjeha.

jane koji hoće da stvaraju od nas rob-
lje«. Te parole, kako se čini, imaju uspjeha.

INTERNACIONALNA ŠTAMPA O DEZERTIRANJU U JUGOSLAVIJU

Švicarski list »National Zeitung«, Basel, od 13 oktobra javlja da je više hiljada talijanskih državljana, koji su sposobni za vojnu službu, prebjeglo u Jugoslaviju. Svi oni upućeni su u koncentracioni logor koji se nalazi u blizini Beograda, tako da ovaj logor već sada ima tri do četiri hiljade duša. Samo u Zagrebu javlja se dnevno 16—20 bjeGUNACA iz Italije. Među ovima se nedavno nalazio i jedan talijanski major.

Londonški »Daily Telegraph« od 10 oktobra javlja da je tri do četiri hiljade bjeGUNACA iz Italije, koji su pobjegli u Jugoslaviju da izbjegniju vojnu službu, stavljeno u jedan logor blizu Beograda.

POTNE LISTE VZEMAJU VOJASKIM OBVEZANCEM

Ljubljana, oktobra 1935. (Agis) Iz Italije prihajaju vesti, da so oblasti v zadnjem času odvzele mnogim vojaškim obvezancem potne liste. Mnogim ki so nameravali iti v inozemstvo, so bili vzeti potni listi na meji.

NAŠI FANTJE BEŽE ČEZ MEJO

Incidenti z obmejnimi stražami

Volosko, oktobra 1935 (Agis). — O naših fantih, ki bežijo čez mejo na jugoslovansko stran, se pripovedujejo najrazličnejše stvari. Težko je ugotoviti in dognati, koliko te govorice odgovarjajo resnici. Fantje zginjajo z domov tako, da mnogokrat domači niti ne slutijo o njihovih namerah in tudi po več mesecev ne vedo ničesar o njih. Pred kratkim je skupina mladeničev iz Istre, ki so hoteli prekoračiti mejo, naletela na italijansko obmejno stražo. Fantje so pred stražniki bežali, nakar so ti tekli za njimi in streljali vse do Matuli. O nadaljnjem poteku tega incidenta pa ni točnejših poročil. Vsekako so taki slučaji vedno pogostejši vzdolž vse naše meje, posebno še, ko narašča bojazen pred mobilizacijo vsled slabih poročil, ki prihajajo iz Afrike o usodi naših fantov.

OBDOJEN KER SE NI PRIJAVIL K NABORU

Goriško sodišče je sodilo 23-letnega Benjamina Gorkiča, mehanika iz Vrtojbe, ki je bil obtožen, da se ni prijavil k naboru. Obsojen je bil pogojno na dva meseca zapore.

Uporni vojaki ustreljeni v Napulju?

Informacije pariškega lista

Ljubljana, oktobra 1935. — (Agis). Giustizia e Libertas poroča iz Pariza, da je prišlo v Napulju med vojaki, ki so čakali na vkrcanje za vzh. Afriko, do velikih nemirov in uporov. Nekateri oddelki vojakov so se popolnoma odrekli disciplini in so se s silo zoperstavili, da bi odšli v Afriko. Nastopiti je morala policija in ka-

rabinerji, ki so uporne vojaške pomirili in razgnali. Deset jih je bilo pri tem prijetih in odpelanih na policijo, kjer so baje bili, po poročilu omenjenega lista, brez vseh formalnosti ali kakšne tudi nagle vojaške procedure, postavljeni ob zid in ustreljeni. Zaradi tega razburjivega dogodka je bil odložen odhod dveh ladij.

SPORI MED VOJAKI IN MILICO

Dogodki v Milanu

Trst, oktobra 1935. (Agis). — Nesporazumi o katerih smo že ponovno poročali in ki se še nadaljujejo, so med fašisti in vojaki na dnevnem redu. Pri tem pride običajno do krvavih pretepev in tudi do streljanja.

Tako se je v Milanu srečala gruča čr-

nih srajc z vojaiki-letalci ki so bili vpoklicani v Abesinijo. Letalci so pričeli fašiste napadati, češ da jim je lahko kričati po milanskih ulicah in se delati korajžne. Po kratkem prekanju je prišlo do pretepa, v katerega je posegla policija in rešilni avto.

NEMIR SE POLAŠČA ITALIJANSKEGA LJUDSTVA

Pripravljenost vojaštva v Rimu

Trst, oktobra 1935. (Agis). — Vojna z Abesinijo ni med preprostimi ljudstvom prav gotovo nič priljubljena. Fašizem je z vsemi sredstvi in močmi predstavljal ta boj kot svetitev zaradi izgube pri Adul 1. 1896. in kot razširitev fašističnega imperija. Tudi je treba ločiti oficijelno, prisiljeno, zunanje, javno mišljenje od skritega protivnojnega mišljenja velike večine prebivalstva. Mor-

da je baš zaradi tega fašistična vlada odredila, da vojaške oblasti »nakažejo« samo 5 mrtvih Italijanov pri Adul...

Kot smo zvedeli, je baje vojaštvo v Rimu v kasarnah v stalni pripravljenosti, morda tudi glede angleškega in abesinskega konzulata. Spati morajo oblečeni, da so za vsako eventualnost pripravljeni prijeti za puško.

BITKA S KARABINJERIMA U LIPI POVODOM OPROŠTAJA S REGRUTIMA

Lipa, oktobra 1935. U nedjelju 6 ovog mjeseca dogodio se je jedan tragičan slučaj u našem selu. Spomenutog dana pridili su naši mladići zabavu za svoje drugove, koji su otišli u rat. Među ove naše mladiće došlo je i nekoliko mladića iz naših susjednih sela Rupe i Skalnice, a umješalo se je i nekoliko karabinjera i fašista. Bilo je oko 10 sati na večer, kad su fašisti među našim mladićima zaveli svadju. Kada je nastala svadja, karabinjeri su istierali sve iz gostione te dali nalog gostioničaru da zatvori lokal. Kada su se mladići našli na ulici sa karabinjerima i fašistima nastala je ponovno svadja i tučnjava, te povici sa strane fašista protiv

Mussolinija, a ujedno počelo je u tami sa svih strana padati kamenje. Karabinjeri su na ovo otvorili puščanu vatru u masu naših mladića, od kojih su ostala 2 ranjena, i to jedan u ruku, a drugi u nogu.

Ali ovaj slučaj nije ostao samo kod ovog. Drugog dana tj. u ponedjeljak ranom zorom, dojurili su karabinjeri i tajna policija sa dva policijska automobila iz Rijeke, i u našem selu uapsili 7 mladića, a kod naših susjeda u Rupi uapsili su 8 mladića. Ovih 15 naših mladića strpali su u automobile i odveli ih u riječki zatvor.

Nastojat ćemo javiti imena uapšenih i imena ranjenih.

EVROPA DIJELI FAŠIZAM OD ITALIJE

KONSTATACIJA OD OGROMNE VAŽNOSTI ZA DALJI RAZVITAK DOGAĐAJA

Kada je 3 oktobra u Ženevi utvrdjena fašistička Italija kao napadač, odbor šestorice je izradio rezoluciju o tome, a u toj rezoluciji je izraz »Italija« zamjenjen izrazom »talijanska vlada«. Ta promjena je izvršena na izričiti zahtjev engleskog ministra Edena.

Ta izmjena je od ogromne važnosti za dalji razvoj događaja. To znači da se u Ženevi dijeli fašizam od Italije. Izraz »talijanska vlada« znači isto što »fašizam«, jer radi diplomatske forme nije se moglo spominjati fašizam.

Tako je napokon pobjedila teza Talijana antifašista koji se već preko deset godina bore zato da se Italiju i talijanski narod ne smije indentificirati sa fašizmom, jer da je fašistički režim uzurpator koji se nameću protiv volje ogromne većine talijanskog naroda.

Ta konstatacija znači da je Engleska sa ogromnom većinom ostalih država došla do toga da je fašizam uzurpirao vlast i da je poveo rat protiv volje naroda. To ujedno znači borba protiv fašizma.

To znači konac fašizma.

Razumljivo je da je fašistička štampa graknula po komandi na tu »uvredu«, dokazujući da je Italija i fašizam jedno te isto, ali to pisanje nije imalo nikakvog efekta, jer cijeli svijet zna da današnja štampa u Italiji nosi uniformu, i da mora da piše po kalupz koji se daje iz Rima — to jest koji dolazi od glave fašizma.

U antifašističkim redovima je ta izjava imala možda još veći odjek. Jer sve eventualne optužbe da su emigranti Talijani protiv svoje domovine i izdajice otpada. Oni mogu da se zajedno bore sa ostalim svijetom protiv današnjega rata, jer se time ne bore protiv svoje domovine, već protiv fašizma, protiv kojega se bore već preko deset godina.

Kao najneposrednija posljedica te ženevske konstatacije izašla je u internacionalnoj štampi jedna rezolucija potpisana od antifašista u Ženevi. Tu rezoluciju su potpisali: Liga za pravo čovjeka, sekcija Socijalističke stranke, Komunističke, Republikańske i grupa talijanskih liberala. Ta rezolucija glasi:

»Iza kako je utvrdjeno da talijanski narod nije ni moralno ni politički odgovoran za rat; imajući u vidu da demografski problem treba tražiti u međunarodnoj saradnji; utvrđujući da žrtvovanje života pojedinog građanina ne može da bude traženo nego jedino za obranu slobode i neovisnosti domovine; konstatirajući da je u Društvu naroda začetak i obećanje jedne budućnosti veće pravde i mira, potpisane stranke i grupe vjeruju da narodi ni vlade neće počiniti pogrešku da moralno i materijalno podupru fašističku diktaturu baš u momentu kada su je vlastite pogreške i nesposobnosti dovele do ruba neizbježive i zaslužene propasti.«

Ta rezolucija je razasлана svim delegatima u Ženevi i štampi.

Organ »Comitato rivoluzionario« i »Unita d'Azione« — pariška »Giustizia e Libertas« piše u jednom članku, između ostaloga, o tome i ovo:

»Osuda talijanske vlade kao napadača je moralni fakat od ogromne važnosti, tim više što to nije osuda izrečena samo od grupe državnika i pravnika, koji su do jučer bili u ogromnoj većini saučesnici fašizma, već su tu moralnu osudu izrekli stotine milijona ljudi i žene cijeloga svijeta.«

I mi mislimo da je ta službena dioba fašizma od Italije i talijanskog naroda početak onog svršetka kojega i mi očekujemo.

REKVIZICIJA?

Vojaški pregled vozov in vprežne živine na Goriškem

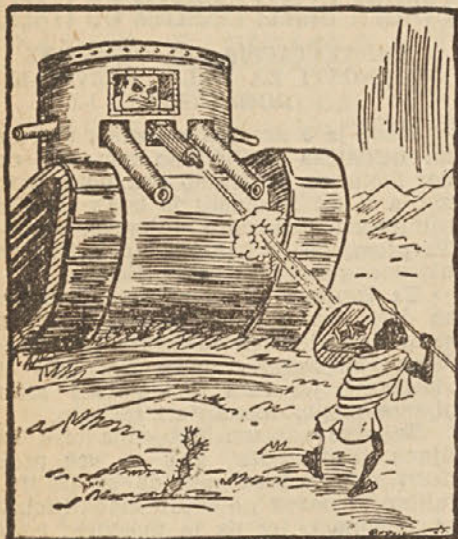
Poveljstvo videmskega armijskega zbora je s posebnimi letaki razglasilo, da se bo koncem oktobra in pričetkom novembra vršil vojaški pregled vseh vrst vozov in vprežne živine, da pa se niti vozovi niti živina ne bodo rekvirirali. Tudi do začasne rekvizicije očividno ne bo prišlo, čeprav so jo listi pred poldrugim mesecem napovedali in jo je za beležil tudi naš list.

Vojaški pregled se bo vršil 29. oktobra v Kalu pri Kanalu, 30 v Čepovanu, 2. novembra v Kanalu, 3. v Grgaru, 5. v Trnovem, 6. novembra pa v Anhovem. Lastniki vozov, konjev in mež, ki bi se temu pozivu ne odzvali, bodo, kakor pravi letak, kaznovani v smislu zakona.

JUGOSLOVANSKA KAVA

Jože in Peter Lapanja in Mirko Medved iz Zagoljevščka pri Cerknem so šli na izlet na jugoslovansko stran. Da se ne bi vračali domov prazni, so vzeli s seboj vsak nekoliko jugoslovanske kave. Na meji so pa trčili skupaj s finančno stražo, ki ni hotela o takšnem obmejnem prometu nič vedeti. Na goriškem tribunalu njih zagovor, da so nehote zašli na jugoslovansko ozemlje in da je kava kupljena v Italiji, ni držal. Vera gre v takih primerih finančnih organom in obsojeni so bili na 640 odnosno 450 lir globe.

KURAZA!

(Aftonbladet, Stockholm)

NEVOLJE ABESINSKIH BOLESNIKA

Talijani rukovodjeni modernim principima strategije i taktike bombarduju abesinske bolnice bez obzira na sve haške i druge konvencije.

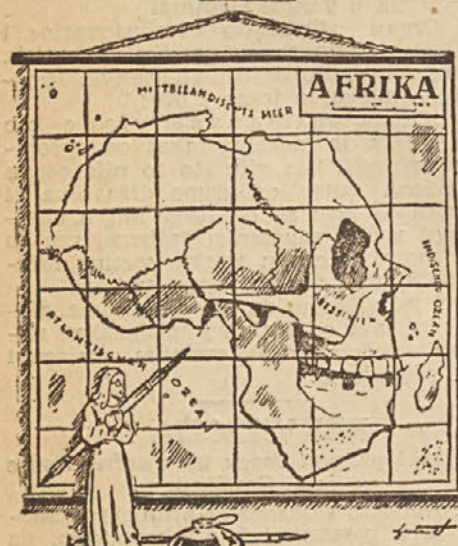

— Hajdemo na front. Tamo ćemo, vajda, biti sigurniji. (Ošišani Jež)

FRANCUSKA NAMIGUJE ITALIJI

— Marijana, nemoj namigivati vojnicima! (Politiken, Copenhagen)

Društvo naroda: Bože moj, zar ovaj abesinski konflikt ne poprma čudne forme! (Weltwoche, Zürich)

DA NE NASLUTE...

— Sve se bojim da nismo pogrešili farbu kad smo izabrali baš crne košulje. Može ovo žalosno da se svrši... (Ošišani Jež)

SENZACIONALNA HAPŠENJA U LUPOGLAVI ZBOG JEDNOGA RAZGOVORA U GOSTIONI

Lupoglava, oktobra 1935. — Kao što je običaj u našim krajevima da mladići iz susjednih sela dolaze u drugo selo na zabavu, tako su i k nama u nedjelju 29 septembra došli neki mladići iz susjednog sela Semići i sela Dolenja vas. Iz Semića bio je Kukarić Josip, zvan Suškić a iz Dolenje vasi Koncijanić Vjekoslav zvan Moljev. Među ovim mladićima nalazila su se i dvojica iz našeg sela i to Škrlić Josip, zvan Pepč, i Kavnić Franc zvan Udri. Ova petorica naših mladića bili su u gostioni kod Bulića, te su se u veselom raspoloženju počeli međusobno razgovarati.

Ali ovaj njihov razgovor, nije za njih prošao bez posljedica. Bio je tu prisutan jedan željezničar Talijan i on ih je otišao prijaviti komesaru javne sigurnosti, koji je odmah dojurio sa karabinjerima te svu petoricu uapso. Sva su petorica odvedena u Pulu u zatvor, gdje se još i danas nalaze svi osim Kukarića Josipa. Njega su odmah nakon par dana odveli iz Pule i otpremili u neki drugi zatvor a ostala četvorica čekaju u Puli. Govori se, da ih je željezničar prijavio, da su govorili protiv Italije, za Jugoslaviju i da je Josip Kukarić uskliknuo »Živila Jugoslavija!«

ZATVOR I GLOBA ZA PJEVANJE

Osudjeno nekoliko mladića iz Premanture

Pula, oktobra. Pred nekoliko vremena je bio na puljskom sudu kažnjen jedan stariji čovjek, Blaž Periša iz Premanture na kaznu od 165 lira radi toga što je jedne večeri zapjevao po domaću.

U isto vrijeme su bila osudjena i četiri mladića, isto iz Premanture, radi pjesme, i to po 50 lira globe svaki i na plaćanje troškova od 147 lira. To su:

Pavić Josip, Crnobori Ivan, Mišković Ivan i Mihovilović Ivan.

Ribar Jurašin Viktor Stipanov iz Premanture je kažnjen sa 4 dana zatvora zato što nije imao na moru sa sobom »carta d'identita« i ostale isprave. Patrolni brod milicije ga je htio legitimirati, a kada su ga našli bez dokumenta kažnjen je. To znači da i ribari moraju nositi sve dokumente.

FRANC PODGORNİK IZ VIPAVE UMRL ZA RANAMI DOBLJENIMI OB PRILIKI NEMIROV V GORICI

Gorica, oktobra 1935. (Agis) — V našem listu smo že obširno poročali o veliki nemirih ob priliki vpoklica letnika 1914, ki so se odigravali po goriških ulicah. Slovensko petje je izzvalo zaradi fašistov pretep, v katerem je bilo precej ranjenih. Smrtno nevarne rane je

dobil tudi Franc Podgornik, doma iz Vipave. Odpeljan je bil hitro v goriško bolnišnico, kjer je kljub vsemu prizadevanju umrl. Govori se, da mu je zadal smrtno rane šofer fašističnega konzula.

Tomaž Grohar iz Podbrda se je vrnil iz zaporov

Janez Zgaga še v zaporu

Gorica, oktobra 1935. (Agis) — V januarja lanskega leta je prinesel naš list daljša poročila o aretaciji in o obsodbi Tomaža Groharja, gostilničarja in posesnika, ter Janeza Zgaga, trgovca, iz Podbrda, ki sta dobila vsak po 20 let ječe. Vsak izmed njiju ima že čez 52 leti in družino, zato je bila

njuna tembolj tragična. Tomaž Grohar je jugoslovanski državljani in zaradi tega se mu je posrečilo da je bila kaznen omiljena in da je po dolgem truda-polnem prizadevanju prišel iz ječe. Pred nekaj dnevi je prišel v Jugoslavijo. Gotovo ne bo nikoli več pozabil česar je doživel v Italiji.

HAPŠENJA U MEDULINU ZBOG ULOVLJENE RIBE DINAMITOM

Karabinjeri i finacii u Medulinu poveli su istragu povodom jednog velikog lova ribe, koja je kamijonom odvezena u Pulu, pa su konstatovali, da je ta riba uhvaćena dinamitom na Mer-

leri izmedju Medulina i Lišnjana. Istraga je prenesena i u Pulu i tamo se je konstatovalo ko je ribu prodao. Uhapšeno je pet medulinskih ribara i bit će predani sudu.

Našim kmetom ne plaćujejo odškodnin za odvzeto zemljo

Reka, oktobra 1935. (Agis) — O javnem vojaškem strelišču, na parcelah nazvanih »Nariče«, ki so last kmetov iz Šembij smo poročali že ponovno. Strelišče so začeli uporabljati že leta 1930. Takrat so se merodajne oblasti pogodile z lastniki za dobo petih let in malenkostno odškodnino 5 stotink za kvadratni meter uporabljenih tal. Tako letos poteče pogojeni rok in kot izgleda se bodo oblasti tega dela pogodbe točno držale kajti na trnovskih senožetih pripravljajo že novo strelišče. Kar se pa tiče drugoga dela pogodbe, to je odškodnine pa so oblasti do sedaj ostale gluhe. Za odškodnino so se prizadeti kmetje že neshetokrat pobrigali, a vse je bilo brez

uspeha. Izdali so za prošnje in vloge že precejšnje zneske, a odškodnine do danes še niso dobili. Ker so se na strelišču vezbali vsi uniformiranci iz reške pokrajine, vojak iz trnovskih in bistrških vojašnic pa so ga uporabljali skoro vsak dan je zemlja vsa uničena in nekaj let ne bo dala kmetom pravi ničesa. Zato bi morale oblasti plačati odškodnino ne samo za čas, ko so prostor uporabljali, ampak tudi za čas, v katerem zemljišče ne bo kmetu spet tisto nudilo, kar je prej. Na ta način so šembijški kmetje dvakrat udarjeni, da ne omenjamo še drugih neprilik in sitnosti, ki so jih imeli zaradi tega strelišča.

OGROMNO POVEČANJE NEZAKONITE DJECE U JULJSKOJ KRAJINI USLIJED EKONOMSKOG PROPADANJA POKRAJINE

Donosimo izvadak iz predavanja dr. Gioseffia po puljskom »Corriere Istriano« od 14. o. mj. pod naslovom »Demografska bilansa Istre«.

Već prije rata je broj vjenčanja progresivno padao. Od 7.3 sklopljena braka na 1000 stanovnika u periodu 1901—1910, kvocijent je pao na 7.16 u 1911 god. i na 6.4 u 1913 god. Iza rata 1924 broj je spao na 5.9, a 1933 i 1934 digao se taj broj na 6.8 i 7.6.

Radjanja međjutim padaju. Već 1901 do 1910 pao je broj novorodjenih od 38.6 po hiljadi na 28, a pred rat je iznosio 35—36. Međjutim god. 1924 i 1925 pao je taj broj na 22, koji se održao do danas, što znači ispod prosječnog broja cijele Italije, koji iznaša 23.2.

Broj nezakonite djece međjutim rapidno raste,

i to ne samo u gradovima već i na selu. Tako je u Trstu broj nezakonite djece poskočio od 174.7 u periodu 1901—1910 na 200 u godini 1913. U Istri je taj broj iznosio 1901—1910 god. 43.3 na hiljadu, a 1913 je iznosio taj broj 52.3, dok je 1934 taj broj dvostruk t. j. 103 živorodjena nezakonita djeteta na 1000 stanovnika.

Prosječan broj smrtnosti dojenčadi a 1913 je iznašao taj broj 52.3, dok je je međjutim pao. Od prosječnog 186 smrtnih slučajeva dojenčadi prije rata u Istri spao je taj broj na 100 god. 1934, što znači manje od prosječnog broja u Italiji, koji iznaša 107.9.

STRAHOVITA BIJEDA U PULI

Fašistički dokumenti o bijedi

Puljski »Corriere Istriano« od 11 oktobra veoma se uzrujava zbog toga što na puljskim ulicama ima toliko znakova velike bijede. Tako, na primjer, ta puljska dječurlija. Fašistički list vraća se već po stoti put na to mučno pitanje mularije, koja harači po ulicama i predstavlja opasnost u svakom pogledu. — Sad je mularija zaposjela i kolodvor i upravo otima prtljagu onim rijetkim

putnicima, koji dolaze u Pulu vlakom. Puljski list govori o čitavim čoporima mularije, koja se okuplja na kolodvoru. Poziva vlasti da stanu tome na put, ali ima malo nade, da se tom pitanju može doskočiti jednim policijskim naređenjem. To je teško socijalno pitanje, koje postaje sve težim uza sve to, što je fašistički režim uredio — toliko idealnih zakona za djecu...

U PULI IMA SAMO 15 PROTIVNIKA FAŠIZMA!

Interesantna matematika jednog fašističkog sveučilištarca.

List »Corriere Istriano« ima za sveučilištarce učlanjene u fašističkoj organizaciji »Gufe« svaki tjedan posebnu omladinsku rubriku. Koliko se tu gluposti štampa, to je strahota. Ta je rubrika vjerna slika intelektualne i moralne bijede čitave nove generacije, koja se odgaja fašistički. Eto, sad u broju od 10 oktobra piše jedan takav fašistički omladinac pod naslovom »Svete i profane stvari« o tome koliko ima antifašista u Puli. On ovako rezonira:

Italija ima 44 milijuna stanovnika. Od toga ima svega 10 hiljada antifašista. Kako je do toga broja došao, on doduše ne kaže, nego samo tvrdi, jer mu se tako sviđa. A zatim deducira ovo: U čitavoj Italiji ima prema tome 0.25 promile antifašista, Istra ima oko 300.000 duša, pa prema tome u Istri ima svega 75 antifašista. Pula, glavni grad Istre, ima po prilici jednu petinu(?) istarskog stanovništva, pa prema tome od 75 istarskih antifašista na Pulu otpada svega 15 njih.

I kad je to konstatovano, taj veleumni fašistički akademikar prijeti toj petnaestorici antifašista neka već jednom prestanu sa svojom akcijom, da prestanu s izjavama i prijetnjama. — Uopće se iz svih tih groznja opaža, da će tih antifašista biti u Puli ipak više od 15...

VEĆ SE ŠPEKULIRA NA VELIKO U VEZI S RATOM

Što se događa u Puli

Fašistička štampa donosi dnevno oštre napadae na trgovce, koji skrivaju robu s namjerom, da je kasnije, kad cijene skoče, prodaju mnogo skuplje i da se tako obogate. Izgleda po pisanju fašističke štampe, da se radi o jednom velikom pokretu, u kojem učestvuju svi trgovci, jer kad bi se radilo o pojedincima onda se ne bi fašistička štampa služila takvim ostrim riječnikom i ne bi stvar iznosila na veliko zvono. Izvjesne robe uopće je nestalo iz trgovine i ne može se dobiti, nego možda ispod ruke za cijenu dva puta veću nego pred ratom.

U Puli se to isto događa. — Kako »Corriere Istriano« piše, u Puli se više ne može dobiti niti jedno jaje. Sva su jaja nestala i policija je počela da istražuje kako se je to moglo dogoditi. Marnim radom pronašlo se je, da se jaja spremaju u magazine i da se čeka konjunktura, kad će se skuplje prodavati. U jednom magazinu policija je uspjela otkriti 1000 jaja i zaplijenila ih je. Tako se događa i sa ostalom robom, piše »Corriere Istriano« i kaže, da će se trgovci, koji tako rade, dok mladost umire kod Ade za veličinu domovine, najstrože kažnjavati...

POLITIČNI KOMISARJI ODLOČAJU TU DI V SOCIALNIH VPRAŠANJIH.

Il. Bistrica, septembra 1935. — (Agis). — Neka 71 letna starka iz Šembij, ki ne poseduje kakor ubožno kočico je prosila knežko občinsko upravu, da bi ji kot drugim revnim občanom podelila kakšno podporo. Določili so ji malenkostno podporo, katero pa so morali na posredovanje političnega komisarja odvzeti. Vzrok temu postopku je to, da je njen sin osumljen kot protifašist.

BREZPOSELNI OBLEGAJO SINDIKATE.

Il. Bistrica, oktobra 1935. — (Agis). — Fašistično časopisje v zadnjem času vedno češče povdarja, da število brezposelnih stalno pada. Vendar pa je v Il. Bistrici bivši Sokolski dom, današnja Casa del fascio stalno oblegan od brezposelnih, ki čakajo zaposlitev. Sicer pa delavce v Italiji kljub zaposlitvi le toliko zasluži, da sam sebe preživlja, na družino pa še misliti ne more. Delati sme na teden le 40 ur, na uro pa zasluži od 0.90 do 1.30 lire, tako da v najboljšem slučaju zasluži tedensko 52 lire. Pri vseh teh mizernih delavskih zaslužkih pa cene živilom stalno naraščajo. Tako postaja položaj našega delavstva čim dalje obupnejši.

POPRAVEK

Gorica, oktobra 1935. (Agis). — V zadnji avgustovi številki našega lista smo poročali o tragičnem slučaju rojaka Milana Kavčiča, doma iz Idrije. Vest moramo v toliko popraviti, da Kavčič ni obolel v Afriki, ampak v Turinu predno je bil dodeljen ekspediciji v vzh. Afriko vsled nenadne bolezni, ko je zvedel, da bo moral v Afriko.

POTALIJANJEVANJE PRIIMKOV

Italijanski uradni list je v dnevi od 1. do 10. oktobra objavil štiri prefekturne dekrete, s katerimi so bili v goriški in reški pokrajini priimki uradno potalijanjani 9 osebama. Tako sta bila spremenjena n. pr. priimka Batistič in Boštjančič v Battisti odnosno Bastiani.

NOVA STAVBA ZA JAVNE NAMENE

Ilirska Bistrica, oktobra 1935. (Agis) — V Trnovem gradijo ob glavni cesti nasproti bivšemu prostoru za živilske semnje in sicer na parceli »Vroček« novo poslopje. Stavba bo sezidana v modernem slogu, bo nekako polkrožna in solidno izdelana. Z delom so začeli letošnjo pomlad, a menda ne bo dokončana v tem letu. Govori se, da je namenjena za javne svrhe, točnega pa nihče ne ve za kaj bo v resnici služila.

Italija i prva godišnjica

smrti blagopokojnog Viteškog Kralja

Već smo u posljednjem broju našega lista zabilježili zanimiv članak, koji je dobio glavni rimski list, službeni organ za vanjsku politiku »Giornale d'Italia« na prvu godišnjicu tragične smrti blagopokojnog Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja. Taj je članak izišao u Mussolinijevom listu štampan kurzivnim, istaknutim slovima, na način na koji se štampaju samo one stvari, kojima se daje naročito značenje. U tom je članku, kako se čitatelji sjedaju, izrečeno mnogo vrlo lijepih riječi o Kralju Aleksandru, priznato je njegovo veliko vojničko i državničko djelo, a naročito je istaknuto, da je Kralj Aleksandar još prije svoje smrti uspio da definitivno ujedini jugoslavenski narod, usprkos svih separatističkih pokušaja... Taj je članak Mussolinijevog službenog organa za vanjsku politiku zapažen u čitavom svijetu, što nije ni čudo.

Ali nije samo taj talijanski list tako pisao povodom ovog datuma. I ostala je štampa donijela slične članke i konstatovala u glavnom iste stvari. Naročito su zapaženi članci u listovima »Lavoro Fascista« i »Tribuna«. Tu su izašli članci, koji su u nekim mjestima još izrazitiji u isticanju genijalnosti pokojnog Kralja i od samog »Giornale d'Italia«.

Rimska »Tribuna« piše: »9. oktobra pada prva godišnjica tragične smrti Kralja Aleksandra, koji je ubijen u Marselju. Ma kako se cijeni djelo Kralja Aleksandra u pojedinostima, mora da se prizna, da je On bio oduševljeni rodoljub, hrabar vojnik, političar pun duha i invencije, a iznad svega čovjek, koji je uvijek bio spreman da primi na sebe najteže odgovornosti. Prema tome talijanski narod dobro shvaća, zašto je i koliko je bio voljen i zašto je danas Njegova uspomena okružena tolikim poštovanjem.«

Osim ovakvih članaka zapaženi su u talijanskoj štampi izvještaji, u kojima se iznose detaljno komemoracije u Francuskoj i u Jugoslaviji. Torinska »La Stampa« donosi, na primjer, dopis iz Pariza, u kojem se opisuje kako je Francuska počastila uspomenu na Kralja Aleksandra na prvu godišnjicu. A naročito su interesantni izvještaji o komemoracijama i zadušnicama u raznim talijanskim gradovima. Svečanim zadušnicama su prisustvovali predstavnici ne samo talijanskih vlasti, nego i fašističkih organizacija, pa i direktori listova, kao na primjer u Trstu direktor »Piccola«, Rino Alessi.

»Piccola« izvještava o svečanom pomenu, koji je priredjen u srpskoj pravoslavnoj crkvi Sv. Spiridiona u Trstu. List kaže, da je Jugoslovenska kolonija bila prisutna u punom broju, zajedno sa predstavnicima talijanskih, građanskih, političkih i vojnih vlasti. Bili su prisutni prefekt Tienzo, komandant armije Scala, okružni sekretar fašističke stranke Perusino, general Scimeca, komandant divizije general Zingales, rektor univerziteta Udina, potpredsjednik općine Savani, direktor lista »Piccola« Rino Alessi, komandant legije karabinjera, komandant fašističke milicije, cio konzularni korpus. U 11 sati stigao je Vojvoda od Aoste, odjeven u svečanu uniformu, u pratnji svojih ordonans-officira. Pri ulazu u crkvu Princ su bile odane počasti od strane prisutnih predstavnika vlasti, predstavnik jugoslovenskog konzulata i gg. Kvekića i Slokovića, koji stoje na čelu uprave srpsko-pravoslavne zajednice. Kraljevi karabinjeri i gradski stražari bili su postrojeni u svečanim uniformama kao počasni odred. Činodejstvoval je svećenik Nikifor Vukadinović. Po završetku pomena predstavnici jugoslovenskog konzulata pristupili su Vojvodi od Aoste, da mu ukažu poštovanje i da ga pozdrave. Iza toga je Vojvoda napustio crkvu u pratnji predstavnika gradskih vlasti. Tako izvještava »Piccola«.

O pomenu, koji je priredjen na Rijeci izvještava »Vedetta d'Italia«. Donosimo izvadak iz tog izvještaja.

List ističe, da su pred pravoslavnom crkvom na Rijeci bili postrojeni karabinjeri u svečanosti uniformi, gradski stražari i agenti javne sigurnosti u građanskim odijelima. Hram je bio ukrašen crninom i pun naroda. Pred oltarom bio je podignut jedan mali žrtvenik sa slikom Blaženopćivšeg Kralja, oko koje je bio lovorov vijenac i jugoslovenska zastava. Jugoslovenska kolonija na Rijeci bila je prisutna u velikom broju, sa raznim uglednim ličnostima. Tako je bila prisutna jugoslovenska delegacija pri riječkoj željezničkoj stanici i predstavništvo Jugoslovenskog ženevskog dobrotvornog društva. Bili su prisutni i dr. Niko Mirošević-Sorgo, generalni konzul, sa konzulom Brankom Dimićem i svi funkcionari jugoslovenskog Kraljevskog konzulata na Rijeci. Od strane talijanskih vlasti bili su prisutni: prefekt Turbacco, podprefekt, potsekretar okružnog odbora fašističke stranke, pretsjednik provincije Susmel, pretsjednik općine Colussi, senator Bacci, komandant divizije general Maioli, komandant brigade Redi, šef policije Anati i t. d. Bio je prisutan cio diplomatski kor Jugoslovensko-pjevačko društvo »Jeka s Jadrana« sa Sušaka, otpjevala je vrlo dobro crkvene pjesme u odličnom skladu glasova. Činodejstvoval je paroh Manojlo Krnić. Pomen je održan uz opću uzbuđenu sabranost svih prisutnih — kaže »Vedetta«. Prije kraja pomena poštovan Krnić uzeo je riječ i održao jedan topli govor. Jednom sretnom historijskom sintezom g. Krnić je podvukao paralelu između herojske borbe, koju su Talijani vodili u prošlom stoljeću

Premestitev fašističnega duhovnika

Osebnost župnika Bressana

Gorica, oktobra 1935. (Agis.) — Dosedanji župnik v Doberdolu g. Bressana je bil pred kratkim premeščen. Odšel je na svoje novo službeno mesto v Kal pri Kanalu. Odhod župnika pa so doberdobški farani sprejeli z velikim veseljem in zadovoljenjem.

Župnik Bressana je po rodu iz Ločnika; oče je bil Furlan, mati pa Slovenka. Kot je znano, je Bressana pred vojno priznaval, da je sin slovenske matere in je bil ponosen na to dejstvo. Po vojni, po prihodu Italijanov, prav za prav z nastopom fašizma, pa je na to pozabil in vsled koristiljublja postal vnet Italijan. Ne samo to, prišel je tako daleč, da je sovražil slovenski jezik in naše ljudstvo. Večne protislovenske gonje in njegovo privatno nemoralno življenje je dajalo vaščanom povod za neprestane pritožbe. Njegovo postopanje je dovedlo do tega, da je zgubil pri faran-

nih vse spoštovanje, tako da ga celo pozdravljali ni nihče več. S svojim krivičnim ravnanjem je trgal vernike od cerkve in vere. Zato se je cerkev čim dalje bolj praznila. Toda vse pritožbe faranov niso nič zalegle, baje po zaslugi bivšega administratora goriške nadškofije in razvpitega msg. Sirotija, s katerim kot pravijo, sta bila velika prijatelja. O tem ne dvomimo, kajti njuno delo in njuni nameni so imeli iste cilje.

Vendar pa, kot zgleđa, se je krivično postopanje in neprimerno življenje župnika Bressana končno le zdelo presvobodno tako, da je bil uradno premeščen. Ljudstvo se je po njegovem odhodu oddahnilo. Verniki so, kljub temu, da so ostali za enkrat brez dušnega pastirja, zelo zadovoljni. Upajo tudi, da bodo po tolikih letih spet enkrat dobili župnika, ki bo v vsakem oziru na mestu.

PROGON JEDNOG VJEROUČITELJA KOJI NIJE FAŠISTA

Kampanja fašističkog lista »Corriere Istriano«

Puljski list »Corriere Istriano« od 10. oktobra sa zgražanjem bilježi, da je u jednoj srednjoj i jednoj šegrtskoj školi postavljen za vjeroučitelja jedan svećenik, koji je pred koju godinu »zamrljan antifašizmom« izazvao intervenciju viših vlasti i podniševši tešku osudu zbog političkog držanja. List se čudi, kako je bilo moguće, da se takav vjeroučitelj postavi, kad ih ima toliko drugih, koji su fašisti. To se ne bi smjelo dogoditi i poziva one koji odlučuju, da ga smjene, jer danas treba da i vjeroučitelji odgajaju djecu za fašističke ideale, kao što je onaj koji se ostvaruje u Africi.

MARGOTTI — NOVI ARNALDO Iz Zgonika

Kakor na Sv. Gori sta tudi pred našo župno cerkvijo vse do zadnjega časa stala dva košta kovanja, ki sta bila prav v okras cerkvi in so se ob nedeljah dopoldne v njuni senci radi zbirali ljudje. Novi župni upravitelj pa je dal kmalu po svojem prihodu oba koštanja podreti, češ da njuna senca ne dopušča rasti novo zasajeni smreki, ki jo je ob priliki poslednje birne blagoslovil goriški nadškof Margotti.

U JUŽNOM TIROLU SU I SVEĆENICI ZA HITLERA

U posljednje vrijeme se opaža, da je svećenstvo u Južnom Tirolu sve odlučnije za hitlerizam. Ta stvar uznemiruje neke austrijske katoličke krugove, pa pokušavaju da dokažu obratno. U tom smislu piše i list »Korrespondenzblatt des katholischen Klerus«, pa kaže da svećenstvo u Južnom Tirolu ima svoj pravac, da služi crkvi i narodu, s vjerom je povezano, a iz naroda je izišlo i s narodom raste. Svećenstvu je vjera prvo, narod drugo, a ličnost posljednje. Svećenik u Južnom Tirolu ljubi svoj narod i trpi u trpljenju naroda.

PAPIN BLAGOSLOV KRALJU MUSSOLINIJU I TALIJANSKOM NARODU

Dne 12. oktobra Sv. Otac Papa je primio u prijestonoj sali u Vatikanu novog talijanskog ambasadora kod Vatikana grofa Pignatija koji mu je ovom prilikom predao akreditivna pisma. Grof Pignati je održao govor u kome je pozdravio Svetog Oca i istaknuvši veličinu svoje misije zamolio ga da u ovom velikom momentu da svoj apostolski blagoslov Nj. Vel. kralju Italije, pretsjedniku talijanske vlade Mussoliniju i talijanskom narodu.

Odgovarajući na govor ambasadora Pignatija, Papa se zahvalio na toplom pozdravu i pri tom podvukao da je božjim blagoslovom i saradnjom dobronamjernih ljudi Lateranski sporazum, koji je uspostavio srdačnu vezu prijateljstva i saradnje između Vatikana i uzvišenog suverena, pravilno i na obostranu korist primljen, pa je zatim pozdravivši grofa Pignatija zamolio ga da kao prvi akt svoje visoke misije saopći Nj. Vel. kralju Italije, pretsjedniku vlade Mussoliniju i talijanskom narodu apostolski blagoslov.

Poslije audijencije Papa je odveo grofa Pignatija u svoju privatnu biblioteku, gdje se sa njim zadržao u dužem razgovoru. Grof Pignati je oprostivši se od Pape otišao u crkvu Svetog Petra i poklonio se grobu prvog apostola.

MINORITSKI PATER IN VOJNA V ABESINIJ

Preteklo nedjeljo je imel minoritski pater Bentivoglio v prostorih Bahille v Kopru predavanje o Abesiniji. Kako: poročajo listi, se je v dvorani zbralo zelo mnogo ljudi, ki jih je pater s svojo lahko besedo naravnost elektriziral. V svojem govoru je klical na pomoč Boga v vojni proti abesinskim barbarom. Bog je dejal, ne bo odrekel svojega blagoslova Italiji, ki bo tudi s to vojno izvršila veliko civilizacijsko misijo. Govornik je žel za svoje predavanje mnogo aplavza.

Predavanje dra Čermelja v Celju

Prošlo soboto zvečer je predaval v celjskem Narodnem domu g. dr. Lavo Čermelj iz Ljubljane o kulturnih odnosih v Julijski krajini. Čitalniški prostor je bil natlačen radovednih poslušalcev, ki so pozorno sledili zanimivim predavateljevim izjavam. Predavatelj nam je stvarno in temperamentno podal jasno sliko do najmanjše nijanse resničnih odnosov med Lahi in nami in ta slika nam kaže na eni strani do viška rafinirano politično delovanje, polno fantastičnih načrtov in drznih podvigov, ki so se pa zaenkrat temeljito razbili ob drugi strani, ki je ob lanskim kraljevi smrti pokazala na zunaj toliko zrelosti, da je zadivila cel svet! Predavatelj se je dotaknil tudi vnebovpijočega postopanja cerkvene hijerarhije do našega nesrečnega naroda na Primorskem. Poleg drugih primerov je navedel tudi, da sta Sirotti in Margotti hotela, da bi naši duhovniki podučevali celo otroke na laškem jeziku. Slišali smo mnogo zelo zanimivega ter na mnogih mestih smo se zgražali nad nečloveškim, nekrš-

za ujedinjenje svoje otadžbine pod egidom slavne Savojske kuće i napora i žrtava, koje je izvršila mlada Jugoslavija pod vodstvom dinastije Karadjordjevića, da postigne svoje narodno jedinstvo. Kralj Aleksandar bio je duša ovoga djela i On je cio svoj život posvetio stvari evropskog mira i mira svoga naroda, tako da se može reći, da je On svoj život svjesno doprinio za žrtvu.

Pošto je zahvalio riječkim vlastima zbog njihovog prisustva na pomenu čime su htjeli da posvjedoče učešće talijanskog naroda u žalosnom sjećanju prve godišnjice bolnog i teškog događaja, poštovani Krnić završio je svoje dirljive riječi pozdravom uspomeni Blaženopćivšeg Kralja. Prije nego što su napustili crkvu svi predstavnici vlasti, sa prefektom Turbaccom na čelu stajali su nekoliko minuta u pobožnoj šutnji pred slikom Kralja Aleksandra pozdravivši na rimski način. Tako izvještava »Vedetta d'Italia«

NAŠI KALENDARI IZLAZE NASKORO!

Naš džepni kalendar »Soča«, koji se tako dobro uveo među našim emigrantima, ove godine izlazi već po treći put. Kao što je lanijski kalendar značio napredak prema predlanijskom, tako će i ovogodišnji kalendar biti korak dalje u kvalitetnom pogledu. Pored uobičajenih rubrika, koje će biti nadopunjene, mali kalendar donijet će nekoliko vrlo zanimljivih priloga. Upozorujemo na crtež »Ko se goreli naši domovi...«, prikaz porasta prometa u tršćanskoj luci prije rata i prikaz propadanja poslije rata, zatim vrlo uspješnu jezičnu kartu Julijske Krajine. Svi crteži bit će u dvije boje. Uz druge članke: prikaz naših emigrantskih periodičnih publikacija, članak o našoj štampi u Julijskoj Krajini u posljednjoj godini, potanke upute za emigrante, kalendar će donijeti nekoliko originalnih snimaka tipova naših kuća, zatim snimke nekih mjesta i naših krajeva. Nije potrebno posebiće isticati da će kalendar kao i dosada biti tiskan slovenski i hrvatski, da će imati dovoljno papira za bilješke i da će kao i dosada stajati Din 8.— bez poštarine, a ko naručiti veliki »Jadranski kalendar« i »Soču« dobit će ih za 18.— dinara franko.

To što će vam pružiti naš kalendar ne ćete naći ni u jednom drugom kalendaru slične vrste. Osim toga te naše edicije, koje će vam vrlo dobro poslužiti, po sadržaju i namjeni su čisto emigrantske.

Kako će kalendari izaći odmah na početku mjeseca novembra, to se mogu već sada naručiti. Kalendari će se razasijati onim redom kojim budu stizavale narudžbe.

NOVA ADRESA SAVEZA

Z 28. oktobrom t. l. se preseli emigrantska Zveza u nove prostore. V dosedanje prostore emigrantske zveze se vseli neka organizacija italijanske kolonije u Beogradu.

Zato opozarjamo vsa emigrantska društva in vse emigrante, da bodo skrbno pazili, da od 28. oktobra naprej pošljejo vso korespondenco Zvezi in članom zveznega vodstva na novi naslov: Zveza (Savez) Jugosl. Emig. Udruž. — Beograd, Zanatski dom, Zorža Klemansa ul. 1a, III.

KOMEMORACIJA VLADIMIRA GORTANA U ZAGREBU

Istarski akademski klub i Omladinska sekcija priređuju u subotu, 19. o. m. j. u 8 sati naveče, u društvenim prostorijama, Trg Kralja Aleksandra 4, komemoraciju smrti Vladimira Gortana. Komemorirat će g. Srećko Dobrila, akade-mičar.

Pozivaju se članovi i prijatelji kluba i sekcije, da prisustvuju ovoj komemoraciji u što većem broju. Odbor.

KOMEMORACIJA V KAMNIKU

Prosvetno in podporno društvo »Tabor« vabi na žalno komemoraciju in predavanje za našim neumrlim mučnikom Vladimirom Gortanom.

Rojaki! V nedjeljo 20. t. m. se zberemo ob 3 uri popoldne v prostorih gostilne Sršen v Radomljah, da počastimo spomin našega rojaka, ki nam je vzor u trpljenju za narodno stvar. Za člane je udeležba obavezna, vsi drugi iskreno vabljene — Odbor.

† ZALKA BARBIČ

V cvetoči mladosti 26 let, po teški operaciji je umrla u ljubljanski bolnici naša draga rojakinja Zalka Barbič, rodom iz Krasa. Službovala je kot uradnica u Mariboru, na ban. upravi u Ljubljani in najzadnje u Kamniku pri Sreskem načelstvu. Bila je polna mladosti in veselja ter med tukajšnjim ljudstvom zelo priljubljena, med našim emigr. članstvom pa vzor marljivosti in požrtvovalnosti, kar je bila priča veliko število obćinstva, ki jo je spremljalo na njeni zadnji poti, kakor tudi mnogo vencev (15) položenih na njen grob. Društvo »Tabor« je zgubilo u njej ne samo članicu, ampak tudi marljivo in zvesto delavku, ter ji je u znak svoje velike žalosti položilo na njen prerani grob lep venec.

Bila je zvesta članica Sokola in drugih društva.

Naši dobri Zalki ohranimo trajen spomin.

Zalujochim naše sozaljce.

U FOND »ISTRE«

Karel Filipić, Verdrena . . . Din 5.—
Ivo J. Ladavac, sreski veterinar, Pirot . . . » 10.—
Rudolf Ema, učitelj, Rakek . . . » 4.—
U prošlom broju objavljeno . . . Din 37.506.10

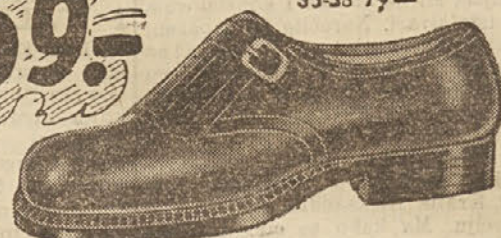
Ukupno . . . Din 37.525.10

Jesen

45.-

59.-

32-34 69.-
35-38 79.-

25.-

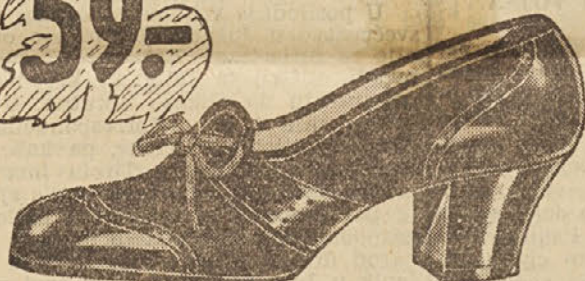
Ženske din.: 29.-

Muške din.: 39.-

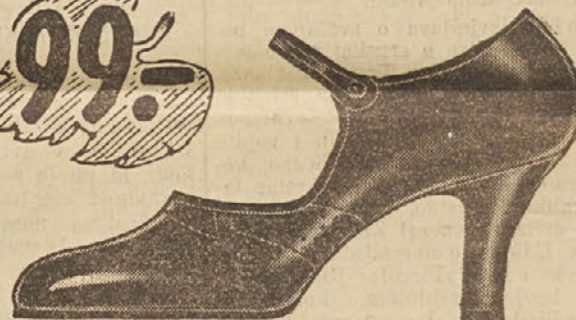
79.-

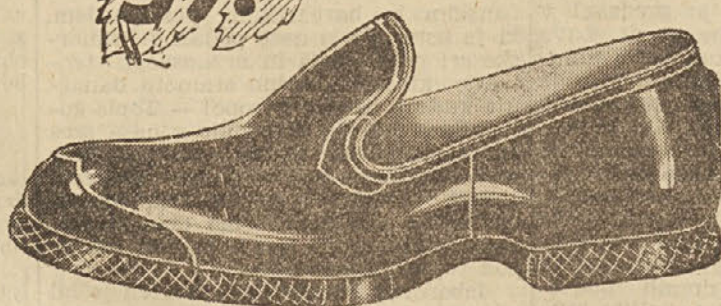
59.-

99.-

39.-

79.-

99.-

99.-

Plata